

ВИКТОР КЕРНБАХ
БЕЗДЕЛНИК ПЪТУВА ВЪВ
ВРЕМЕТО

Превод от руски: Александър Хрусанов, 1987

chitanka.info

Доцентът се връщаше от кино. Вървеше, потънал в размисли. Продължаваше да го озадачава странный предмет, открит при неотдавнашните разкопки. Спомни си — отначало под добре запазените черепи се показва нещо блестящо. Колкото повече сваляха пръстта от него, толкова повече заприличваше на отварачка за бутилки — обикновена отварачка, с каквато отварят бирени бутилки. А разкопаваха селище от ранния неолит!

Доцентът махна на едно такси и когато затвори вратата, помисли, че загадъчният предмет най-вероятно е свързан с някакъв древен култ. Може би селището въобще не е от неолита, а от бронзовия век.

Междувременно асистентът на свой риск продължаваше разкопките. Той упорито се стремеше да намери следи от древна цивилизация. От известно време започна да му се струва, че на ръководителя му е присъща ограниченост на мисленето.

Но вместо признаци на древна цивилизация асистентът неочаквано откри в едно погребение нещо удивително приличащо на пластмасова туба — при това с непонятен надпис. Отгоре на всичко, докато асистентът и приятелят му геолог разглеждаха странната находка, се случи нещо още по-невероятно.

Сред местните жители, наети за разкопките, имаше един момък с удивително тънки, прозрачни ръце. Този младеж отдавна се струваше подозрителен на асистента — той много бързо се оправяше с всичко. И сега, когато видя в ръцете на асистента пластмасовата туба, този странен тип внезапно се усмихна загадъчно, пристъпи зад храстите и изчезна.

Опитите да намерят подозрителния младеж останаха също така неуспешни, както и старанието да дешифрират надписа на бидона. Освен това асистентът получи писмо от един стар приятел. Той му съобщаваше, че в древно келтско погребение е намерил... съвременна газова запалка!

Това беше вече прекалено! Приятелят му изпращаше снимка на разкопките. На нея с кръгче беше обозначено мястото, където е намерена загадъчната запалка. В едър план беше снимана и самата находка. А в писмото се съобщаваше, че техен италиански колега, който правел разкопки близо до Асуан, в саркофага до мумията на

някакъв фараон намерил две банкноти, издадени от шведската национална банка в края на XIX век!

Отварачка за бутилки... пластмасова туба... газова запалка... банкноти. Какво означаваше всичко това?!

Всичко започна през есента на 9966 година.

Млад човек на име Вис излезе от клиниката-училище. Вие, разбира се, знаете, че в тази епоха учениците ги учеха не учители, нито работи, а лекари. Необходимите знания се въвеждаха в мозъка направо във вид на специално синтезирани нуклеинови киселини. Навиците на обществен живот се въвеждаха по съвсем същия начин в състояние на хипноза и в съответствие с природните наклонности. В резултат учениците завършваха обучението си на петнадесет години. В промеждутъците между „лекциите“ те пътуваха и затвърдяваха получените знания.

И така, Вис излезе от училището и почувства, че му става скучно. Предстоеше му да избере специализация — кои да са десет професии от Каталога за световна информация. След това можеше да пристъпи към въвеждане на съответните нуклеинови киселини, които съдържат необходимите професионални знания. В училището-клиника на Вис най-му харесваха пътешествията във времето. Би могъл да специализира история, но затова беше необходимо да притежава купища знания и абсолютно здраве, защото на историците им се налагаше да живеят в древни епохи, за да ги изучават непосредствено. Вис харесваше не толкова историята, колкото възможността да скита из времето. Пътуванията във времето вече отдавна не изискваха сложни механични или биохимични устройства — достатъчно беше по определен начин да съсредоточиш волевия си самоимпулс. Но правилният избор на насочеността на импулса изискваше голяма тренировка, затова училищните пътувания се ръководеха от опитни автомати хроноинструктори. Ако по грешка някой младеж даваше неправилна концентрация на импулса или за миг губеше равновесие във времето, инструкторът веднага го връщаше с помощта на телепатия.

Вис се разхождаше по зелената алея и мислеше за двехилядната година, където беше гостувал, и за момичето, което беше срещнал там.

Тя му се бе сторила по-добра от всички момичета в неговата епоха, макар всяка от тях да беше специалист в десетки научни области и в същото количество различни изкуства! На Вис страшно му се прищя отново да попадне в двадесети век и той започна съсредоточено да си спомня за него. Знаеше имената на местностите, бързо се съсредоточи — за секунда — и насочи волевия си самоимпулс към желаната епоха.

В същия миг Вис изчезна от своето време и пространство.

За материализацията можеше да не се безпокои, тъй като на всеки ученик е известно, че където и да спреш, навсякъде ще се намери необходимата материя за въплъщение в тялото на пътешественика. Най-важното беше да попаднеш на нужното ти място.

Но Вис беше млад и нямаше опит. След като се материализира, установи, че е попаднал в неизвестна епоха. Вероятно от голямото желание да отиде в двадесети век беше дал твърде голяма концентрация на самоимпулса.

Вис се огледа. Беше се възпроизвел сред пустиня, на върха на пясъчно било. Горещината беше нетърпима, хоризонта закриваше жълта мъгла. Въздухът не помръдваше.

Внезапно се появиха някакви странни, скрити в метал, бляскащи на слънцето същества. Те възсядаха други, по-високи, четириноги същества и вдигаха невъобразим шум.

Вис се огледа. Това несъмнено бяха хора, а четириногите явно приличаха на симпатичните животни от резервата (май роботът гид ги бе нарекъл коне). Но защо тези хора в ужасната горещина се бяха покрили с метал? Вис не можеше да го разбере. И защо в ръцете си държаха такива дълги пръчки с метални крайници?

Но ето, че от противоположната страна се появиха други хора — също на коне, само че техните коне бяха по-ниски и по тях имаше по-малко метал. Това вече започваше да става интересно. Вис седна с кръстосани крака върху пясъчния гребен.

Като вдигаха облаци прах, конете се втурнаха едни срещу други. Хората издаваха дивашки вопли — съвсем като маймуните в резервата. Заострените пръти (Вис си спомни, че се казват пики, беше виждал такива в историческите филми) полетяха и от двете страни. Ту един, ту друг конник падаше от коня на пясъка. Нима умираха? Вис се понадигна, искаше да им се притече на помощ, но си спомни, че е

много опасно да се намесваш в непонятни събития в миналото, и отново приседна на пясъка.

Схватката свърши, хората на малките коне избягаха, а останалите живи победители се заизкачваха по хълма. Като се настрои на вълната на издаваните от тях звукове, Вис разбра, че тези хора са дошли отдалеч, за да освободят на края на света гроба на някакъв човек. Вис не разбра как може да се освобождава гроб. И думите, и мислите на тези покрити с желязо хора, които се мъчеха под палещите слънчеви лъчи, бяха скучни и неразбираеми. Не, тук нямаше какво да прави — трябваше час по-скоро да попадне в двадесети век! Вис помисли, че ако намери момичето и се ожени за него, ще може — какъв майтап! — да стане собственият си прародител.

Внезапно Вис усети приближаващата се опасност. Вдигна глава — един от облечените в желязо хора беше насочил копието си към него. Накрайникът ослепително блестеше на слънцето, а безжалостните очи се бяха впили в лицето на Вис.

Ето какво става, когато се замечтаеш в чуждо време! Вис набързо съсредоточи силите си и без да се замисли дори над необходимостта от съсредоточаване, веднага изчезна.

Застанал пред опустялата вдлъбнатина в пясъка, човекът с копието уплашено се кръстеше.

Вис се материализира в някакъв северен град. Валеше сняг. От студ зъбите му тракаха. Бързо се настрои на вълната на един минувач и разбра, че градът се нарича Упсала, а масивната сива сграда пред него е университетът. Оттам излизаха тълпи млади хора. Една група се отправи точно срещу Вис. Той се изплаши, обърна се и хукна да бяга. Видя някаква отворена врата и без да се замисля, влезе в къщата.

Оказа се пред някакъв стар човек. Той се занимаваше с нещо странно — нареждаше на масата малки правоъгълни хартийки и сребърни дискове. Като видя Вис, старецът покри с ръце хартийките и малките дискове и със страх се вгледа в него. Долната му челюст увисна, а вените по шията му се издуха.

Вис се усмихна приветливо, взе от масата две хартийки, за да ги разгледа по-добре. Но в този миг старецът се съвзе от първоначалната уплаха и се нахвърли върху Вис. Вис забрави хартийките, които държеше в ръка, и хукна да бяга. Старецът го сподира със саката походка, като викаше силно нещо неразбираемо:

— Крадец! Открадна ми парите! Дръжте крадеца!

„Крадец?“ „Пари?“ „Открадна?“ Всички тези думи бяха непознати на Вис. Той спря и се обърна към стареца. Старецът дотича, хвана го за врата, започна да го тръска и се развика още по-силно. Наоколо се събраха хора. Вис успя да помисли, че в този град, въпреки ниската температура, хората са някак необикновено активни, а в училище го бяха учили, че при ниска температура оцеляват само най-простите микроорганизми! Почувства, че се задушаваша — толкова силно го стискаше старецът. Без да размисля дълго, Вис се разложи на съставните си атоми. Не му беше останало време да дозира импулса.

Не, при по-близко запознанство историята започваше да го отблъсква. Ето и сега — оказа се в някакво непознато горещо място. Свечеряваше се. Виолетовото слънце беше надвиснало над равнина, която плавно се спускаше към широка река с червеникава вода. От брега идваше някакво шествие и се отправяше към сграда с красива геометрична форма. Хората носеха дълъг сандък и вървяха бавно. Вис успя да стигне до сградата преди тях. Влезе в нея и усети с наслада благоухаещата прохлада. Но не успя и да се огледа, когато шествието влезе в сградата и започна да се спуска по вътрешните стълби. Под монотонните звуци на музика мургав човек с бръсната глава, облечен в дълга бяла роба, препасан със златен пояс, заговори за някакъв човек на име Ра, който очевидно беше свързан със слънцето и неизвестно защо се смяташе едновременно за брат и баща на онзи, който лежеше в продълговатия сандък. Вис толкова се удиви, че реши да повдигне капака на сандъка. Там наистина лежеше човек. Стори му се, че е още жив. Та тези странни древни хора можеха да хвърлят копия един в друг, душеха непознати, така че какво им струваше да закопаят някого жив! Трябваше веднага да подложи нещо под капака, та в сандъка да влиза въздух. Вис успя да извади двете хартийки, които беше взел в Упсала, и започна да ги сгъва на две, на четири, но тогава прогърмя гласът на човека с бръснатата глава.

— Кой е отместил капака?

Вис се уплаши, изпусна хартийките и отскочи в мрака. Капакът падна с грохот. Същият глас произнесе:

— Това е Ка, душата на вечността, която изучава тялото...

Настъпи суматоха, хората хукнаха да бягат навън от сградата. Вис се засмя, защото го бяха взели за нечия душа. Отвън се разнесоха

изплашени вопли и гръмкият глас на човека с бръснатата глава.

— Това е радостният смях на безсмъртния Ра, който отново се е намерил до майчината си гръд!

Вис реши, че няма какво повече да прави там, съсредоточи се и изчезна от гробницата.

И започнаха неговите странствания из времето и в различни страни. Бродеше по времето без план, без цел. Скита се цели пет години. Случваше се с появата си да поражда легенди, случваше се от разсеяност да премества дребни вещи от една епоха в друга. Веднъж под името Доброслав работи при един майстор — Джорджо, който зографисваше стените на един манастир близо до град Пекс в Сърбия. Майсторът изрисува долните части на стените, но се изплаши да се катери по стълба. Появи се Доброслав. Обясниха му как се рисуват летящи ангели — това бяха същества, свързани по някакъв начин с онзи гроб, който бяха тръгнали да спасяват облечените в желязо хора. Доброслав нарисува две елипси, които се преместваха в пространството с помощта на изхвърляни назад газове — напомняха първите рисунки в учебника по астронавтика. Когато слезе, всички започнаха да го хвалят; отдолу космическите кораби изглеждаха като летящи облаци. Дори майсторът го потупа по рамото и каза, че небето го е вдъхновило.

Но скоро и това занимание досади на Вис. А пък и се беше заел да ухажда някаква дама и поклонниците ѝ се нахвърлиха отгоре му с ятагани. Вис не умееше да се бие. Навреме си спомни за импулса и веднага прескочи цяло столетие напред, за да се озове в петнадесети век.

Попадна някъде по на изток от Сърбия, при румънците, и веднага видя нещо, което дълго нямаше да забрави. Върху заострени на върха колове, като крещяха ужасяващо, се гърчеха хора в тежки дрехи. Наоколо стоеше мълчалива, наплашена тълпа.

— Какво е това? — с ужас попита Вис стоящия до него човек.

— Войводата Влад набучва на колове крадците.

— А нима не може да ги наказва по друг начин? — попита наивно Вис. — Например с телепатичен удар?

Човекът го изгледа уплашено, прекръсти се и изчезна в тълпата.

Жестокото наказание напомни на Вис за стареца, който го беше нарекъл крадец. Ако можеше с точност да насочва импулса, щеше да

се върне в гробницата на фараона, да вземе парите и да ги върне на онзи старец. Но той не умееше да управлява движението си във времето!

Внезапно някой го хвана за рамото и викна:

— Шпионин! Турски шпионин!

Помъкнаха Вис при войводата.

— Шпионин ли? — попита войводата, като втренчи във Вис острия си безжалостен поглед. И веднага сам си отговори: — Май не прилича на такъв...

Вис не знаеше какво е това „шпионин“.

— Рисувах по стените на сръбски черкви — изрече той.

Войводата го изгледа недоверчиво.

— Нима не може да се премахват лошите навици без това? — попита го Вис и посочи към коловете.

Войводата се намръщи. Слугите му помъкнаха Вис към един от свободните колове.

Но Вис знаеше със сигурност, че ако го убият, вече няма да може да се върне в своето време. Затова се напрегна и се разтвори в ръцете на стражите.

Из тълпата се разнесе ропот. Болярите на трибуната се закръстиха. Само войводата се усмихна мрачно и измърмори:

— Да върви по дяволите!

А в това време Вис се озова в голям град и веднага разбра, че отново е попаднал в страната на фараоните. Не успя и да се огледа, когато някой го прегърна. Беше един грък, с когото Вис се беше запознал на остров Крит. В една от разходките си Вис се бе отбил на острова и си бе наумил да даде сеанс по хипноза пред тамошните жители. Познанията на Вис за хипнозата бяха неточни и по време на сеанса двама от зрителите починаха; тълпата се нахвърли върху Вис с викове: „Василиск! Василиск!“

— Ти си магьосник, който убива с поглед! — възкликна гръкът. — Радвам се да те видя. Тогава на Крит уби моя враг. Готов съм да ти служа.

— Какво е това „служба“? — удиви се Вис.

— Чувствам, че искаш да останеш в Мемфис — рече гръкът. — Ще можем да спечелим доста, тук обичат магьосничеството и гадаенето. Аз имам дом. Остани при мен, ще тълкуваш сънища...

Той помъкна Вис със себе си по тесните улички покрай глинени къщи без прозорци. Къщата на гърка беше висока и просторна. Той нареди на един роб да изрисува на дъска изображения на птици, риби и различни предмети.

— Какво е това? — попита Вис.

— „Аз съм пришълец от Крит, по поръчение на боговете тълкувам сънища“ — отвърна му гъркът.

Скоро Вис стана уважаван от всички в Мемфис човек. А после всичко това му омръзна. И отново направи скок във времето.

Този път прескочи двадесет и осем века напред и се оказа в дъждовна хладна страна, която наричаха Англия. Вис реши да се посвети на науката, докато му стигне търпението. Сдоби се с подходящи дрехи и жилище, нарече се Педро Пелерин. Скоро се сближи с учен на име Роджър Бейкън. Веднъж, когато отиде у Бейкън, Вис се задържа в антрето и чу разговор за себе си:

— Не ви ли се струва странен този Пелерин? — питаше Бейкън някакъв посетител. — Винаги мълчи държи се настрана от всички...

— Посветил се е на разгадаване тайните на природата — отвърна Бейкън — и това му доставя радост...

„Разказах им всичко, което можах да си спомня — помисли Вис. — Дори за магнетизма им разправих.“

— И все пак — откъде е? — настояваше посетителят. — Кой е?

— Това не е важно — отвърна Бейкън. — Много по-голямо значение има неговото „Писмо за магнетизма“...

— А вие вярвате ли, че той нищо не скрива?

— Той нищо не крие от онова, което знае — спокойно възрази Бейкън. — Има познания по естествознание, медицина, алхимия, а и по всички други земни и небесни науки...

Вис се усмихна. Какво ли знаеше той?! Дори не можеше да управлява собствения си волеви импулс, за да попадне в съответната година. И ето че странстваше наслуки от епоха в епоха... И внезапно в душата му се прокрадна страх. Ами ако не му беше съдено да се върне в онази златна есен, откъдето започна пътя си? Ами ако трябваше да завърши дните си тук, сред невежите хора, на които дори оскъдните му познания се струваха мъдрости, или ако се наложеше да скита из вековете като бродяга без име, без пристан...

Вис отново чу гласа на Бейкън...

— ... що се отнася до почести и награди, той ги презира, защото биха могли да го отвлекат от науката...

Вис се засрами. Всъщност той не беше направил нищо, просто се мотаеше из времето без никаква полза. Нищо не знаеше както трябва. Реши да се откаже от незаслужената слава и отново се премести някъде във времето.

В първия миг му се стори, че е попаднал точно в онази година, в която срещна прекрасното момиче. Но на календара имаше друга дата — тридесет години по-рано. Само тридесет години! Беше вече толкова близо! И сладкарницата, в която се материализира, беше съвсем същата като онази, в която бе срещнал девойката.

Естествено, веднага купиха от него и костюма му, и шепата древни британски монети, но странно — на Вис му стана тъжно, че се е научил да печели пари. В това тъжно настроение се върна в сладкарницата, изяде един сладолед и тръгна да скита из града. Вестниците крещяха за полет до Луната, над покривите прелитаха някакви летателни апарати, всичко изглеждаше доста красиво, но на Вис му беше тъжно.

Тук не можеше да стане нито магьосник, нито мъдрец, нито тълкувател на сънища. Парите свършиха за една седмица. Вис се отправи към Академията на науките. С голям труд успя да влезе при един известен математик. Разказа му цялата истина. Математикът се усмихна:

— Щом толкова добре сте изучили бъдещето, вървете направо в издателство за научна фантастика. Ние даваме само научни съвети...

Вис се заразхожда из парка. Постоя край водоскока, поседя на скамейка, разлисти забравено от някого списание. След това се посъвзе, отиде в друг институт и заяви, че е изпаднал в беда космонавт от летяща чиния. Този път го отправиха в психиатрическа клиника. И му се наложи отново да изчезне.

Започна да скита из времето, сякаш бягаше от себе си — нито в една епоха не се задържа повече от денонощие.

Веднъж отново се оказа в града, където беше ял сладолед. Но този път имаше други планове. Отиде в издателството и предложи да напише книга за пътешествие във времето. Дадоха му машинописка и сключиха с него договор. Започна да диктува по десет часа на ден и скоро книгата беше готова.

Известно време Вис се радваше, че накрая е успял да разправи на хората истината. След това критиците похвалиха книгата, трупнаха се покани за събрания, заседания, срещи с читатели. Вис вече започваше да обмисля дали да остане в този век, но отново го обзе тъга.

Веднъж седеше на някакво заседание и се хвана, че не слуша скучния доклад, а си спомня за момичето, което беше тръгнал да търси. Почувства отвращение към всичко наоколо. Поколеба се за миг и отново се втурна в необятните простори на времето.

И внезапно — Най-послед! — се оказа на брега на морето до своята любима. Мигът спря. Вис беше щастлив. Искаше само едно, да остане там. Но веднага пред него изникнаха двама души. И той чу мислите им.

„Вис, позволиха ти да се забавляваш, докато не застраши хода на историята...“

„Виновен съм“, за първи път помисли Вис.

„Когато сбъркаш два предмета, принадлежащи на различни епохи — мислено му отвърнаха двамата, — това все пак е само детско забавление. Най-страшното, което може да се случи, е да се объркат археолозите. Но сега... Помисли си, ти искаш да станеш собственият си прародител!“

„Но ако все пак... — помисли Вис. — Какво ще стане?“

„Не бива! — възкликнаха уплашено двамата. — Ще те отведем на планетата извън времето.“

Вис стоеше и държеше момичето за ръка.

„Пусни я!“ — настояха двамата. Вис безволно пусна ръката ѝ.

— Как попадна тук? — попита един от поправящите се на планетата извън времето.

Вис му разказа за скитанията си.

— Защо тъжиш? — попита го младежът. — Нима тук е лошо?

На планетата имаше всичко, необходимо на човека. Лаборатории, театри, спортни съоръжения и резервати. Бяха забранени само пътешествия във времето.

— Бих дал всичко — призна Вис — само за да стоя с нея на морския бряг...

— Не тъгувай — успокой го приятелят му по съдба. — Все някога ще се върнеш на своята планета в своето време...

— Постъпвах неправилно — рече Вис и откъсна една тревичка.
— Ако знаех повече, можех да се заема с присаждане на време...

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.33-34/1987 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.